

УДК 338.4:677:675.83

*В. І. Виноградчий,
к. с.-г. н., Міжнародний університет бізнесу і права*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ІНТЕГРОВАНИХ АГРОТЕКСТИЛЬНИХ СТРУКТУР

Стаття присвячена розробці та обґрунтуванню інноваційної моделі формування і розвитку інтегрованих агротекстильних структур на прикладі вовняного кластера АР Крим.

The Article is dedicated to development and motivation innovation models of the shaping and developments integrated agrarian-textile structures on example woolly cluster ARE Cream.

*Ключові слова: вовняний кластер, інноваційний розвиток, інтеграція.
Keywords: woolly cluster, innovation development, integration*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Агропромислова інтеграція є сприятливою умовою зниження витрат виробництва і обігу; одночасно сприяє підвищенню прибутковості всіх учасників процесу виробництва, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції. Більше виникає можливостей залучення інвестицій в аграрну сферу і відновленню виробничого потенціалу агропромислового комплексу. Однак діяльність великих ферм і вертикально інтегрованих агропромислових компаній породжує і деякі проблеми.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблемам розвитку аграрних та промислових текстильних підприємств присвячені праці відомих вітчизняних учених [1—11]. Автори розглядають різні дієві шляхи поєднання інтересів аграрних і текстильних виробництв. Втім, проблемам створення інтеграційних структур і комплексного підходу до вирішення проблем розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази приділяється недостатня увага.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є розробка та обґрунтування інноваційної моделі формування і розвитку інтегрованих агротекстильних структур на прикладі вовняного кластера АР Крим.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Упровадження сучасних методів організації виробництва, техніки і технології дозволяє досягти кращих результатів, здобуваючи позиції монополіста з усіма наслідками, що звідси випливають, зокрема це: створення бар'єрів для входу в галузь, витиснення конкурентів з вико-

ристанням неприйнятних форм боротьби, підтримка відповідного рівня цін і т.д. Усі відзначені процеси об'єктивно підсилюють необхідність підвищення ролі адміністрації районів і регіонів у керуванні підприємництвом у системі АПК, а також вплив земельної, майнової, податкової й іншої служб. Ці органи, володіючи великою правомочністю і самостійністю в прийнятті рішень і визначеним впливом на використання матеріальних і фінансових ресурсів, намагаються допомогти підприємствам АПК у веденні їхньої підприємницької діяльності, шляхом налагодження господарського механізму їхньої взаємодії, розширення ринків збуту, еквівалентного обміну, більш раціонального використання наявного майна, у тому числі землі, впливу на посередників.

Однак, коли в регіоні ведеться активна підготовка до формування вовняного кластера, необхідно будувати великі прядильні і текстильні підприємства, що оснащуються новітнім устаткуванням, з'являється потреба в забезпеченні їх сировиною високої якості, волокном, що відповідає світовим стандартам. Тому, яка вовна буде поставлятися на переробні підприємства — питання вже далеко не приватне. У цьому зв'язку виникає необхідність удосконалювати, систему оцінки якості немітої вовни. Вона повинна працювати за принципом "чим вище клас вовни, тим більше її вартість". Для цього передбачається створення вовняного кластера з розгорнутою мережею лабораторій по стандартизації немітої і митої вовни. Створення двоетапної експертизи якості допоможе захиститися від обману і фабрикам і фермерам.

Ринкова система у вовняній промисловості сформувалась таким чином, що виробник вовняної сировини, який вкладає капітал у ви-

щування овець і сам не здійснює наступну переробку сировини до отримання певного виду готового виробу (тканини, трикотаж та інше), передає найбільш високоприбуткові функції в технології виготовлення вовняних виробів іншим підприємствам. Якщо розглядати переробку вовни (первинна обробка (мийка) вовни, виготовлення готових виробів) як обслуговуюче виробництво галузі вівчарства, то аграрне виробництво повинно із додаткової вартості повного циклу "сировина — первинна обробка вовни — транспортування і зберігання — виготовлення готових виробів" отримати найбільшу частину, тому що технологія створена від "сировини". Від виробника сировини залежить вигляд, якість, ціна, строки поставки відповідно договору. Асортиментний набір вовняної сировини — важливий елемент текстильної суміші для виготовлення вовняних тканин, тому забезпечення текстильних виробництв відповідно до ДСТУ різноманітними видами вовняного волокна — складне завдання сільгоспвиробників, і від повноти їх діяльності залежать економічні показники переробних підприємств. Тому дивним є те, що вівчарство як виробничоутворювальна галузь одержує найнижчу норму прибутку в ланцюгу названих нами виробництв.

Ринкове середовище не враховує проблем виробника вовняної сировини і, створюючи конкурентне середовище через імпорتنі постачання митої вовни, формує ринкові ціни, не враховуючи витрати українських вівчарів. Тому вирішальною передумовою до успішної діяльності виступає новий, сучасний погляд на удосконалення відносин між вівчарськими господарствами, переробними підприємствами та торговельними організаціями — формування інноваційних організаційних структур, що повинні дати динамізм виробництву, його збалансованості, всебічну і послідовну орієнтацію на якісні господарські результати. Мова йде, в першу чергу, про необхідність підсилити залежність залучуваних матеріальних, трудових, фінансових ресурсів і темпів підвищення ефективності вкладених коштів.

Генеральним напрямом розвитку виробничих відносин у повному циклі виробництва вовняних текстильних виробів виступає рух до різноманіття їх форм. Даний процес відбуває об'єктивну зумовленість конкретних форм власності рівнем розвитку виробничих систем, ступенем зрілості організаційно-економічних відносин, що істотно розрізняються в окремих структурних утвореннях. Закономірне різноманіття форм реалізації відносин у сучасних

умовах пояснюється ускладненням структури відносин власності в ринкових умовах, розвитком особистої, кооперативної і державної власності, появою широкого спектра змішаних, вторинних, перехідних форм розвитку. Мова в даному випадку йде про формування відповідності конкретних форм власності досягнутому реальному рівню усупільнення виробництва. Науковою основою вирішення цієї проблеми виступає переосмислення теоретичної концепції відносин власності, її форм, об'єктів і суб'єктів, а також традиційного підходу до процесу усупільнення виробництва.

У відношенні усупільнення не можна сказати, що підвищення рівня усупільнення з неминучістю розширює сфери економіки, як і збільшення розмірів підприємств, створення господарських об'єднань і різного роду комплексів ще не означає зміцнення цілісності економічної системи і її гарантованого розвитку.

Як відомо, усупільнення виробництва являє собою злиття розрізаних виробничих процесів у єдиний, внутрішньо взаємозалежний суспільний процес. Рівень усупільнення виробництва тим вищий, чим глибше і різноманітніше зв'язки між ланками суспільного поділу праці, чим більше взаємозалежність і взаємозумовленість. Розвиток цього процесу в сучасних умовах виявляється не тільки і не стільки в переході до більш великих виробництв, скільки в зміцненні взаємодії великих, середніх і дрібних суб'єктів господарювання, при цьому колективна й індивідуальна власність є ядром виробничої системи.

Насамперед, мова йде про максимальну концентрацію всіх рівнів виробництва готових вовняних виробів: виробництво сільськогосподарської вовняної сировини, первинна обробка вовни, транспортування, зберігання, виробництво готових текстильних вовняних виробів, збут. Таким чином, можна забезпечити реальне повновладдя господарюючих суб'єктів, самоврядування і саморозвиток сукупності збалансованої системи виробництв. Важливим фактором подальшого розвитку відносин ланок у системі стає інтернаціоналізація виробничих сил, що підвищується, потреби розвитку яких роблять необхідним усупільнення виробництва не тільки усередині, але і поза національною економічною системою. Перспективною формою міжнародного економічного співробітництва в сфері агропромислових виробництв виступає змішане підприємництво, створення спільних підприємств, у яких партнерів поєднують вже не тільки договірні відносини, але і стабільна база спільної власності.

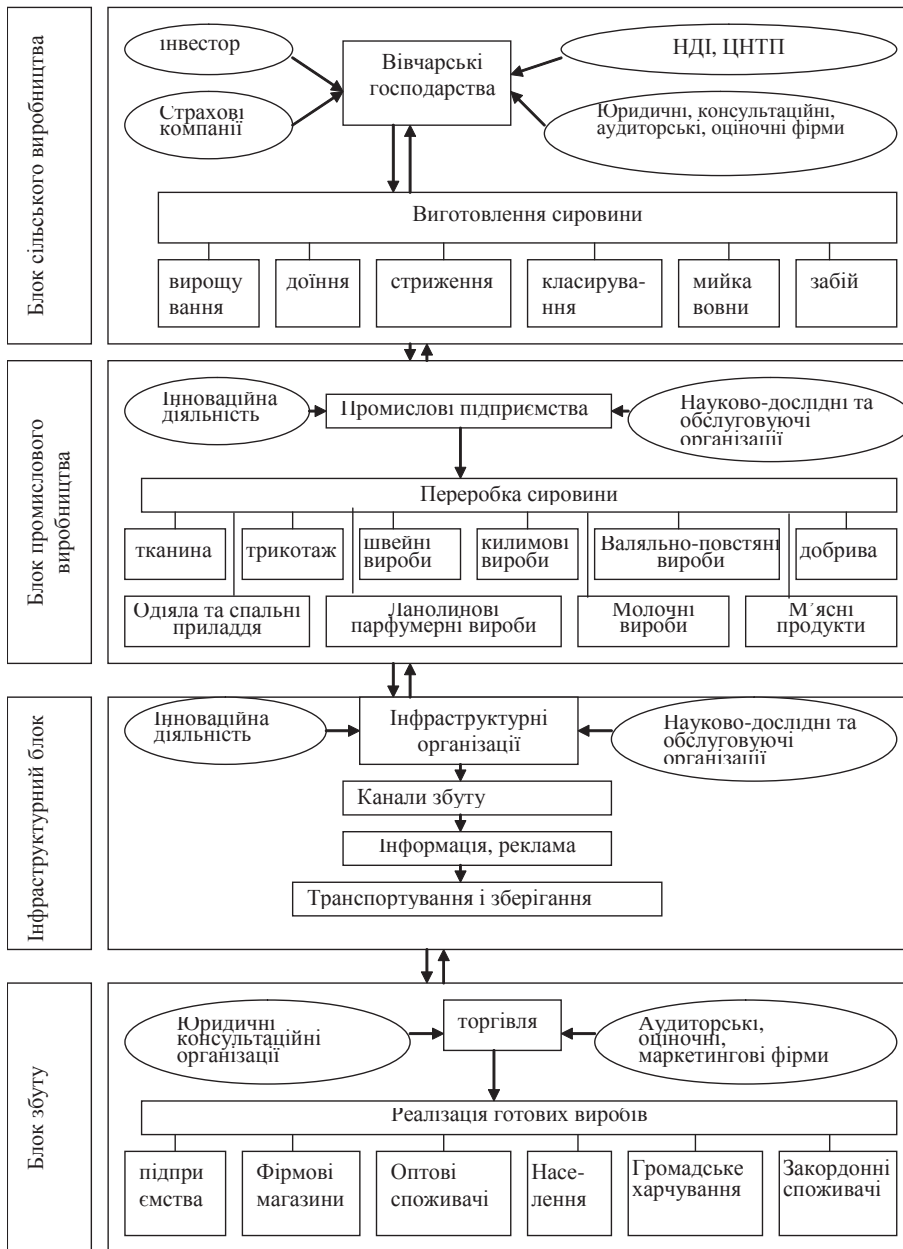

Рис. 1. Модель агротекстильної безвідходної і ресурсозберігаючої інтеграційної кластерної структури в АР Крим

Необхідно відзначити, що створення об'єднань господарюючих суб'єктів визнає рівноправність різних форм власності і типів господарювання, але аж ніяк не означає, що вони являють собою несубординовану сукупність. Практика сучасного господарювання показує, що індивідуальна власність визначає зміст всіх інших форм власності в інтеграції виробництв, тому що формує основний інтерес — збереження і розвиток власності.

Трансформації у формах власності та організації виробництва і переробки вовни, на наше переконання, має реалізовуватися у інтегрованих міжгалузевих структурах. Поєднання можливостей інтеграції, нових форм органі-

зації галузі (створення кластерів), трансформації власності, інноваційних технологій у сукупності дозволить кардинально змінити стан системи виробництва і переробки вовни, вийти на новий рівень розвитку, здобути конкурентні переваги і завоювати позиції на ринку.

Інтеграція виробництва і переробки продукції вівчарства повинна створити однакові і рівні умови для діяльності базової ланки технології вівчарських господарств як поставальників сировини, так і промислових підприємств та торговельних організацій, які переробляють вівчарську сировину та реалізують готові вироби з неї. Тому на рівні інтегрованого виробництва можливо досягти умов регулювання одержання диференціальної ренти від виробництва, переробки та реалізації продукції вівчарства з тим, щоб вівчарські господарства, промислові підприємства та торговельні організації мали однакову або достатню для розвитку норму рентабельності від своєї діяльності.

Перехід на інтеграційні

зв'язки в галузі вовняного виробництва стимулюватиме:

- підвищення ефективності виробництва на основі тісного кооперування вівчарських господарств та переробних промислових підприємств, використання сучасних досягнень науково-технічного прогресу;
- створення умов для розширеного відтворення галузі вівчарства;
- підвищення конкурентоспроможності продукції вівчарства на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- більш ефективне використання наявних потужностей та їх повного завантаження в перспективі у стратегічній вертикальній інтеграції

(сільське господарство — первинна обробка — текстильна промисловість — збут);

— гарантоване забезпечення сировиною всіх ланок технологічного процесу виробництва вовняних виробів;

— створення на основі технології текстилю "від сировини до готових тканин" безвідходних технологій;

— посилення спільних можливостей зі зміцнення конкурентоспроможності технології та виходу на товарні ринки.

На сьогодні основна роль об'єднання — це подолання невигащних позицій у роботі вівчарських господарств та промислових переробних підприємств в умовах ринкових відносин. В найближчій перспективі, на наш погляд, найбільш доцільною є форма агропромислової інтеграції за характером виробничих зв'язків кластерного типу на основі безвідходних технологій за територіальною ознакою (рис. 1). Формування інноваційної організаційної структури вимагає докорінної зміни структури потужностей для спряженості всіх ланок виробництва вовняних виробів.

ВИСНОВКИ

Оптимізація структури виробництва і споживання матеріальних ресурсів у інтегрованому виробництві дає можливість випереджати господарські результати в порівнянні з витратами виробництв. Висока частка матеріальних витрат у структурі витрат сільського господарства і промислової переробки сировини визначають значиму роль економії матеріальних, паливно-енергетичних ресурсів, що можуть бути використані на випуск додаткової продукції.

В інтересах формування цілісної системи управління інтегрованим виробництвом основна роль повинна бути відведена економічним методам управління і господарювання, що допомагають дотримувати режиму економії в повсякденній роботі.

Мета системи інтегрованого виробництва повинна полягати у наданні її учасникам можливості мати надійний виробничий процес, який забезпечував конкурентоспроможну ставку доходу від активів. Виробничу систему від сільськогосподарського до текстильного виробництва можна побудувати на основі загальнообов'язковості, коли воно є складовою частиною загальної програми інтегрованого виробництва, та на основі добровільності, що дозволяє підприємствам мати гарантований дохід.

Будь-які перетворення і перебудови соціально-економічної структури в агросфері — процес тривалий, припускає різні перехідні

форми господарювання і він повинен бути цілком свідомим, чітко спланованим, ставити вивірені стратегічні і тактичні орієнтири. При цьому варто мати на увазі, що цілі виробництва змінюються в просторі і часі, тому в нашій роботі розроблені варіанти схем об'єднання і дана оцінка їх ефективності.

Література:

1. Айдипов Х.Т. Перспективы легкой промышленности / Айдипов Х.Т. // Текстильная промышленность. — 2009. — №9. — С. 14—17.
 2. Бенюк Н.В. Пути ближайшего развития текстильной промышленности Украины / Бенюк Н.В. // Економіст. — 2005. — № 8. — С. 60—65.
 3. Бородиня О.Г. Тягар легкой промышленности / Бородиня О.Г. Діловий вісник. — Київ, 2009. — №12. — С. 14—15.
 4. Буркат В.П. Вівчарство України / Буркат В.П. — К.: Аграрна наука, 2008. — 614 с.
 5. Джурицкий Н.И. Проблемы сырьевой базы текстильной промышленности / Джурицкий Н.И. // Легкая промышленность. — 2008. — №5. — С. 29—35.
 6. Капкаев А. Текстильная промышленность Украины / Капкаев А. // Текстильная промышленность, — 2009. — №7. — С. 12—14.
 7. Клевцов К.М. Перспективы расширения сырьевой базы текстильной промышленности / Клевцов К.М., Соболев О.А., Князев О.В. // Проблемы легкой та текстильной промышленности Украины. — 2009. — №1(15). — С. 67—71.
 8. Лабурцева О. Маркетингові дослідження українського ринку текстильних виробів: сучасний стан, проблеми, перспективи / Лабурцева О. // Маркетинг в Україні. — 2006. — №6 (40). — С. 45—51.
 9. Наумов О.Б. Развитие текстильной промышленности та її сырьевой базы / Наумов О.Б. — Херсон. — 2004. — 395 с.
 10. Топіха І.Н. Основные проблемы развития галузі вівчарства та шляхі їх розв'язання / І.Н. Топіха // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. — Київ: Аграрна наука, 1998. — №29. — 252 с.
 11. Шелест Л.С. Методологічні аспекти експериментальної економіки галузі вівчарства (монографія) / Шелест Л.С. — Асканія-Нова: Українська академія аграрних наук, Інститут тваринництва степових районів імені М.В. Іванова "Асканія-Нова", 2005. — 233 с.
 12. Ломоносов А.В. Малі підприємства: економічні аспекти діяльності: навчальний посібник / А.В. Ломоносов. — Херсон, 2008. — 272 с.
- Стаття надійшла до редакції 12.09.2011 р.